

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра геодезії та картографії

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Картографічне моделювання геодинамічних процесів

для студентів

галузі знань
спеціальності
освітньої програми
освітній ступінь
вид дисципліни

**10«Природничі науки»
103 «Науки про Землю»
«Картографія»
Магістр
вибіркова**

Форма навчання	денна
Навчальний рік	2020/2021
Семестр	3
Кількість кредитів ECTS	5
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма підсумкового контролю	залік

Викладач: **Молочко Анатолій Миколайович**, кандидат географічних наук, професор
кафедри геодезії та картографії, професор

Пролонговано: на 2021/2022 н.р. _____ (_____) «__» _____ 2021 р.
на 2022/2023 н.р. _____ (_____) «__» _____ 2022 р.

КИЇВ – 2020

Розробник: **Молочко Анатолій Миколайович**, кандидат географічних наук, професор кафедри геодезії та картографії, професор

Робоча програма дисципліни «**Картографічне моделювання геодинамічних процесів**» затверджена на засіданні кафедри геодезії та картографії

Протокол № 01 від 31 серпня 2020 року

В. о. завідувача кафедри _____ (підпис) _____ (Бондаренко Е. Л.) (прізвище та ініціали)
31 серпня 2020 року

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету.

Протокол від 11 вересня 2020 року № 05.

Голова науково-методичної комісії _____ (підпис) _____ (Запотоцький С.П.) (прізвище та ініціали)
11 вересня 2020 року

ВСТУП

Навчальна дисципліна «**Картографічне моделювання геодинамічних процесів**» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівцівз галузі знань – Природничі науки, спеціальності – Науки про землю, освітньої програми – Картографія, освітнього ступеня - Магістр.

Дана дисципліна входить до переліку дисциплін вільного вибору студента (перелік №2)

Викладається на 2 курсі магістратури у 3семестрі в **обсязі – 150 год. (5 кредитів ECTS)**,зокрема: *лекції – 18год., практичні – 30год., самостійна робота – 100 год.* У курсі передбачено 4**змістових модулів** та 4 **модульні контрольні роботи**. Завершується дисципліна – **заліком** у 3 семестрі 2 курсу.

Мета навчальної дисципліни – дати студентам базові знання з сучасної методології вивчення геодинамічних рухів у природному середовищі та їх взаємозв'язку з будівлями та спорудами і різними видами господарської діяльності, з метою прогнозування наслідків та врахування ходу розвитку геодинамічних процесів та явищ у довкіллі.

Основні завдання навчальної дисципліни: - ознайомити студентів з основними теоріями та методами вивчення рухів у природному середовищі; - надати знання з передбачення та прогнозування негативних наслідків розвитку геодинамічних процесів у довкіллі; - навчити застосовувати сучасні прилади та інструменти, методики натурних спостережень за розвитком геодинамічних процесів та їх картографічним відображенням; - сформувати вміння застосовувати системний підхід та методи картографічного моделювання стосовно основних положень відповідних розділів курсу.

Предмет навчальної дисципліни: знання про реальну геосферу та матеріальні об'єкти навколишнього природного середовища, їх рух в реальному часі та просторі, дані натурних спостережень та картографічне моделювання.

Місце навчальної дисципліни в структурно – логічній схемі освітньо – професійної програми підготовки магістра. Картографічне моделювання геодинамічних процесів це комплекс методів і технічних засобів для отримання кількісних параметрів геодинамічних процесів досліджуваного природного середовища та матеріальних об'єктів довкілля є спеціальною дисципліною, що викладається для студентів спеціальності «Науки про Землю», за освітньою програмою «Картографія».

Зв'язок з іншими дисциплінами:для засвоєння курсу «Картографічне моделювання геодинамічних процесів» студенти повинні володіти базовими знаннями з геології з основами геофізики, геодезії, топографії та картографії, математичної обробки вимірювань, знати технологію виконання високоточних геодезичних робіт, інших методів дослідження динамічних процесів та явищ, особливості їх картографічного моделювання.

Дисципліна: «**Картографічне моделювання геодинамічних процесів**» використовується: під час виконання курсових і дипломних робіт з оформленням їх результатів для дисциплін: землевпорядні вишукування та проекти, картографічне моделювання.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен знати:

- природу та індикатори ендегенних та екзогенних процесів динаміки Земної кори;
- засоби передбачення, прогнозування та запобігання негативних наслідків динамічних процесів;
- методи вивчення геодинамічних процесів та їх картографічного моделювання.

Вміти:

- проектувати планово-висотні мережі для дослідження геодинамічних процесів на визначеній території;
- користуватись високоточними приладами і устаткуванням для натурних спостережень за геодинамічними процесами;
- використовувати сучасну комп'ютерну техніку та спеціалізоване програмне забезпечення для моделювання геодинамічних процесів.

Контроль знань і розподіл балів, які отримують студенти.

- Контроль знань здійснюється за модульно-рейтинговою системою
- Курс складається з чотирьох змістових модулів.

У змістовий модуль 1 (ЗМ1) входять теми 1 та 2, у змістовий модуль 2 (ЗМ2) – тема 3, у змістовий модуль 3 (ЗМ3) – теми 4,5,6, у змістовий модуль 4 (ЗМ4) – тема 7. Обов'язковим є виконання всіх видів робіт, позитивні оцінки за практичні та модульні контрольні роботи, передбачені робочою програмою навчальної дисципліни.

Оцінювання за формами контролю

	ЗМ-1		ЗМ-2	
	<i>Min. – 20 балів</i>	<i>Max. – 30 бали</i>	<i>Min. – 20 балів</i>	<i>Max. – 30 балів</i>
<i>1 семестр</i>				
Усна відповідь	завд. 1 × „3” = 3бали	завд. 1 × „3” = 3бали	завд. 1 × „3” = 3бали	завд. 1 × „3” = 3бали
Доповнення	завд. 1 × „2” = 2бали	завд. 1 × „2” = 2бали	завд. 1 × „2” = 2бали	завд. 1 × „2” = 2бали
Модульна контрольна робота 1	завд. 5×„3” = 15балів	завд. 5 × „5” = 25балів	завд. 5 × „3” = 15балів	завд. 6 × „5” = 25балів
Модульна контрольна робота 2	завд. 5 × „3” = 15балів	завд. 5 × „5” = 25балів	завд. 5 × „3” = 15балів	завд. 5 × „5” = 25балів
	ЗМ-3		ЗМ-4	
	<i>Min. – 20 балів</i>	<i>Max. – 30 бали</i>	<i>Min. – 20 балів</i>	<i>Max. – 30 балів</i>
Усна відповідь	завд. 1 × „3” = 3бали	завд. 1 × „3” = 3бали	завд. 1 × „3” = 3бали	завд. 1 × „3” = 1бали
Доповнення	завд. 1 × „2” = 1бали	завд. 1 × „2” = 2бали	завд. 1 × „2” = 2бали	завд. 1 × „2” = 1бали
Модульна контрольна робота 1	завд. 5 × „3” = 15балів	завд. 5 × „5” = 25балів	завд. 5 × „3” = 15балів	завд. 5 × „5” = 25балів
Модульна контрольна робота 2	завд. 5 × „3” = 15балів	завд. 5 × „5” = 25балів	завд. 5 × „3” = 15балів	завд. 5 × „5” = 25балів
„5” – мінімальна/максимальна оцінка, яку може отримати студент.				
¹ – мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань.				

- Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум – 20 балів* для одержання заліку обов’язкове повторне виконання практичних і модульних контрольних робіт.
- У випадку відсутності студента з поважних причин відпрацювання та перездачі МКР здійснюються у відповідності до «Положення про порядок оцінювання знань студентів при кредитно-модульній системі організації навчального процесу» від 1 жовтня 2010 року.
- **При простому розрахунку отримаємо**

	Змістовий модуль1	Змістовий модуль2	Змістовий модуль3	Змістовий модуль4	залік	Підсумкова оцінка
<i>Мінімум</i>	20	20	20	20	40	60
Максимум	30	30	30	30	40	100

- **Шкала відповідності(за умови іспиту)Шкала відповідності(за умови заліку)**

За 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
90 – 100	5	відмінно
85 – 89	4	добре
75 – 84		
65 – 74	3	задовільно
60 – 64		
35 – 59	2	не задовільно
1 – 34		

За 100 – бальною шкалою	За національною шкалою
90 – 100	Зараховано
85 – 89	
75 – 84	
65 – 74	
60 – 64	
1 – 59	не зараховано

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ІНЖЕНЕРНОЇ ГЕОДИНАМІКИ. СУТНІСТЬ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПОНЯТЬ

Вступ. Зміст, завдання і структура курсу.

ТЕМА 1.КАРТОГРАФІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ГЕОДИНАМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ. ПОНЯТТЯ ПРО ПРЕДМЕТ ВИВЧЕННЯ. НАУКОВЕ І ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ. (12 год.)

Лекція 1 Введення в дисципліну. Предмет вивчення, призначення, загальні положення. Терміни та визначення, наукове і практичне значення дисципліни.

ТЕМА 2.ПРОЦЕСИ ВНУТРІШНЬОЇ ДИНАМІКИ ЗЕМЛІ. (12 год.)

Лекція 2 Ендогеодинамічні процеси: Тектонічні рухи. Землетруси. Вулканізм. Методи дослідження. Передбачення, прогнозування та засоби запобігання негативним наслідкам. Можливості картографічного моделювання.

ТЕМА 3.ЗОВНІШНІ ПРОЦЕСИ ДИНАМІКИ ЗЕМЛІ. (12 год.)

Лекція 3. Літогенез та вивітрювання земної кори. Поняття про літогенез. Види вивітрювання. Методи їх дослідження. Передбачення, прогнозування та засоби запобігання і боротьби з негативними наслідками вивітрювання. Можливості їх картографічного моделювання

Лекція 4 Схиліві экзогеодинамічні процеси. Загальні відомості. Повзучість. Зсуви, обвали, осипи та снігові лавини. Методи вивчення схилівих геодинамічних процесів. Передбачення, прогнозування та засоби попередження руйнівної дії схилівих процесів, їх картографічне моделювання.

Лекція 5 Карстові та суфозійні процеси. Загальні відомості про карстово-суфозійні процеси. Просадочні явища. Методи вивчення карстово-суфозійних процесів та засоби боротьби з ними. Можливості картографічного моделювання.

Лекція 6 Руслові процеси. Загальні відомості. Руслова, яружна, площинна ерозія. Сельові явища. Методи вивчення руслових процесів. Передбачення, прогнозування та засоби боротьби з руйнівною дією руслових процесів. Можливості їх картографічного моделювання.

Лекція 7 Абразійно-аккумулятивні процеси на берегах морів та озер і водосховищ. Загальні відомості. Механізм формування абразійних та аккумулятивних берегів. Методи вивчення, прогнозування та запобігання переформуванню берегів. Можливості картографічного моделювання.

Лекція 8 Еолові процеси. Механізм розвитку та форми прояву еолових процесів. Методи дослідження, прогнозування та засоби боротьби з еоловими процесами. Дослідницькі можливості картографічного моделювання.

Лекція 9 Техногенез. Його роль в еволюції Землі. Техногенні геодинамічні процеси. Методи вивчення, передбачення, прогнозування та запобігання руйнівним наслідкам процесів техногенезу. Можливості картографічного моделювання.

ТЕМА 4.ГЕОДЕЗИЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ДЕФОРМАЦІЯМИ ЗЕМНОЇ ПОВЕРХНІ (9год.)

ТЕМА 5. ГЕОДЕЗИЧНІ СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА ДЕФОРМАЦІЯМИ ІНЖЕНЕРНО-ТЕХНІЧНИХ СПОРУД. (9 год.)

ТЕМА 6. СПОСТЕРЕЖЕННЯ ЗА БЕРЕГОВИМИ ТА РУСЛОВИМИ ПРОЦЕСАМИ (9 год.)

ТЕМА 7. МАТЕМАТИЧНА ОБРОБКА РЕЗУЛЬТАТІВ ГЕОДИНАМІЧНИХ СПОСТЕРЕЖЕНЬ. ВІДОБРАЖЕННЯ ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ЗМІЩЕНЬ ТА ДЕФОРМАЦІЙ ОБ'ЄКТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ В ПРОЦЕСІ КАРТОГРАФІЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ. (9 год.)

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ І ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ п/п	Назва теми / лекції	Кількість годин		
		лекції	практичні роботи	самост. робота
Змістовий модуль 1				
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА ІНЖЕНЕРНОЇ ГЕОДИНАМІКИ, СУТНІСТЬ ФУНДАМЕНТАЛЬНИХ ПОНЯТЬ				
1	Вступ. Тема 1. Картографічне моделювання геодинамічних процесів. <u>Лекція 1</u> Введення в дисципліну. Предмет вивчення, призначення, загальні положення. Терміни та визначення, наукове і практичне значення.	2	2	8
2	Тема 2. Процеси внутрішньої динаміки Землі. <u>Лекція 2</u> Ендогеодинамічні процеси: Тектонічні рухи. Землетруси. Вулканізм. Методи дослідження. Передбачення, прогнозування та засоби запобігання негативним наслідкам. Можливості картографічного моделювання.	2	2	8
Модульна контрольна робота 1		1		
Змістовий модуль 2				
«Картографічне моделювання екзогенних геодинамічних процесів»				
3	Тема 3. Зовнішні процеси динаміки Землі. <u>Лекція 3.</u> Літогенез та вивітрювання земної кори. Поняття про літогенез. Види вивітрювання. Методи їх дослідження. Передбачення, прогнозування та засоби запобігання і боротьби з негативними наслідками вивітрювання. Можливості їх картографічного моделювання.	2	2	8
4	<u>Лекція 4</u> Схиллові екзогеодинамічні процеси. Загальні відомості. Повзучість. Зсуви, обвали, осипи та снігові лавини. Методи вивчення схиллових геодинамічних процесів. Передбачення, прогнозування та засоби попередження руйнівної дії схиллових процесів, їх картографічне моделювання	2	2	8
5	<u>Лекція 5</u> Карстові та суфозійні процеси. Загальні відомості про карстово-суфозійні процеси. Просадочні явища. Методи вивчення карстово-суфозійних процесів та засоби боротьби з ними. Можливості картографічного моделювання.	2	2	8
6	<u>Лекція 6</u> Руслові процеси. Загальні відомості. Руслова, яружна, площинна ерозії, Сельові явища. Методи вивчення руслових процесів. Передбачення, прогнозування та засоби боротьби з руйнівною дією руслових процесів. Можливості їх картографічного моделювання.	2	2	8
7	<u>Лекція 7</u> Абразійно-аккумулятивні процеси на берегах морів та озер і водосховищ. Загальні відомості. Механізм формування абразійних та аккумулятивних берегів. Методи вивчення, прогнозування та запобігання переформуванню берегів. Можливості картографічного моделювання.	2	2	8

8	Лекція 8 Еолові процеси. Механізм розвитку та форми прояву еолових процесів. Методи дослідження, прогнозування та засоби боротьби з еоловими процесами. Дослідницькі можливості картографічного моделювання.	2	2	8
9	Лекція 9 Техногенез. Його роль в еволюції Землі. Техногенні геодинамічні процеси. Методи вивчення, передбачення, прогнозування та запобігання руйнівним наслідкам процесів техногенезу. Можливості картографічного моделювання.	2	2	8
Модульна контрольна робота 2		1		
Змістовий модуль 3 «Методи фахових спостережень за геодинамічними процесами та деформаціями земної поверхні та інженерно-технічних споруд»				
1	Тема 4. Геодезичні спостереження за деформаціями земної поверхні.		2	6
2	Тема 5. Геодезичні спостереження за деформаціями інженерно-технічних споруд.		2	6
3	Тема 6. Спостереження за береговими та русловими процесами.		2	6
Модульна контрольна робота 3			1	
Змістовий модуль 4 «Способи і прийоми картографічного моделювання і відображення зміщень і деформацій»				
4	Тема 7. Математична обробка результатів геодинамічних спостережень. Відображення та інтерпретація зміщень та деформацій об'єктів дослідження в процесі картографічного моделювання.		2	6
Модульна контрольна робота 4			1	
Консультації				2
Залік				2
ВСЬОГО		18	30	100

Загальний обсяг - **150 год.**, в тому числі:

Лекцій – **18 год.**

Практичні – **30 год.**

Консультації – **2 год**

Самостійна робота - **100 год.**

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Берлянт А.М. Образ пространства: карта и информация - М.: Мысль, 1986. – 240 с.
2. Бондарик Г.П., Пендин В.В. Ярг Л.А. Инженерная геодинамика. – М.: КДУ, 2009.
3. Дементьев В.Е. Современная геодезическая техника и ее применение. – М.: Академический проект, 2008.
4. Золотарев Г.С. Методика инженерно-геодезических исследований. – М.: МГУ, 1990.
5. Инженерная геодинамика / Григоренко А.Г., Кюнтцель В.В., Новак В.Е., Тамутис З.П. – К.: Лыбидь, 1992. – 296 с.
6. Козаченко Т.І. та інш. Картографічне моделювання: Навчальний посібник / Т.І.Козаченко, Г.О.Пархоменко, А.М.Молочко; Під ред. А.П.Золовського. – Вінниця: Антекс-У ЛТД, 1999. – 328 с.
7. Садов А.В. Аэрокосмические методы в инженерной геодинамике. – М.: Недра, 1988.
8. Эфрос А.Л. Физика и геометрия беспорядка. – М.: Наука, 1982. - 176 с.